

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εγκαινίασε την έκθεση «Η χώρα της καρδιάς μου. Ο Φώτης Κόντογλου στο Άγιον Όρος»

/ [Επικαιρότητα](#)

Ο Φώτης Κόντογλου με τη ζωγραφική και τα γραπτά του, «προβάλλει τον πλούτο μιας ανανεωμένης ελληνικότητας και την μεταγγίζει ως τρόπο ζωής» τόνισε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κωνσταντίνος Τασούλας, στον χαιρετισμό του κατά τα εγκαίνια της έκθεσης της Αγιορείτικης Εστίας, στη Θεσσαλονίκη, «Η χώρα της καρδιάς μου. Ο Φώτης Κόντογλου στο Άγιον Όρος».

Όπως επισήμανε ο κ. Τασούλας, μετά την πρώτη του επίσκεψη στο Άγιον Όρος, το 1922-1923, ο Φώτης Κόντογλου μνηθήκε στη ζωγραφική που η μοναδικότητα της οφειλόταν «στην εξαύλωση της ύλης για χάρη του Θείου».

Αναλυτικά ο χαιρετισμός του Προέδρου της Δημοκρατίας:

«Ζωγράφος, αγιογράφος, ιστορητής του θαύματος, ο Φώτης Κόντογλου υπήρξε ένας καλλιτέχνης που, καθώς έγραψαν, «ζωγράφιζε γράφοντας και έγραφε ζωγραφίζοντας» πάνω στον καμβά της παράδοσης• ένας Χριστιανός, που, επεκτείνοντας το παραπάνω σχήμα, θα μπορούσαμε να πούμε πώς έζησε και δημιούργησε πιστεύοντας, και πίστευε ζώντας και δημιουργώντας. Διακρίνοντας σε κάθε τι το ταπεινό και το απροσποίητο την αλήθεια και θεωρώντας πως στην ταπεινότητα συμπυκνώνεται το ελληνικό ήθος, θέλησε, με τη ζωγραφική και με τα γραπτά του, να προβάλλει τον πλούτο μιας «ανανεούμενης ελληνικότητας» και να την μεταγγίσει ως τρόπο ζωής.

Ήταν ένας παλιός άνθρωπος ο Φώτης Κόντογλου, ένας Ανατολίτης: η πατρίδα του, το Αϊβαλί, οι Αιγαιοπελαγίτικες ακτές, οι θάλασσες, τα νησιά ήταν για κείνον τόποι μυθικοί, όπου ο άνθρωπος συνυπάρχει αρμονικά με τα στοιχεία του κόσμου. Σ' όλο του το έργο, εικαστικό και λογοτεχνικό, διακρίνει κανείς την αγάπη του για τις «έμορφες ψυχές που ζουν «εν αφελότητι καρδίας» – όλοι τους «σκεύη εκλογής του Θεού» – και τον εξιδανικευτικό έρωτά του για οτιδήποτε γνήσιο, ανόθευτο και πηγαίο. Ο κόσμος του, κόσμος αθωότητας και αγίας απλότητας, προσβλέπει πάντα, με δέος και εμπιστοσύνη, σε μια υπέρτατη, θεϊκή δύναμη που εκδηλώνεται στην πλούσια, μεθυστική ποικιλία της φύσης. «Δεν μπορώ να παραστήσω το πόσο συγκινημένη ήτανε η καρδιά μου σαν άκουγα να ψέλνει ο ψαράς ο πάτερ Νείλος, ξυπόλητος, με το κατραμωμένο βρακί, με τα φύκια κολλημένα απάνω στα γυμνά ποδάρια του, να ψέλνει μ' εκείνη την αρχαία μελωδία και να λέγει στίχους ιαμβικούς και παραπέρα ν' αφρίζουνε τα παμπάλαια ελληνικά κύματα κι ο αγέρας να βουίζει πανηγυρικά απάνω στα θεόχτιστα βράχια και στα δέντρα», γράφει σ' ένα από τα κείμενά του για το Άγιο Όρος που δημοσιεύτηκε το 1963 στο λογοτεχνικό περιοδικό 'Νέα Εστία'.

Το 1923 επισκέφθηκε για πρώτη φορά τον Άθω ο Φώτης Κόντογλου και έκτοτε επέστρεφε όσο συχνότερα μπορεί στον «αγιασμένο τόπο». Ψάρευε με τους μοναχούς, έψαλε μαζί τους, συνδέθηκε με στενή φιλία με τον μοναχό Ισίδωρο Καυσοκαλυβίτη, γνώρισε την ανεπιτήδευτη ευσέβεια και την αυθεντικότητα της πίστης, ενώ ταυτόχρονα μνηθήκε σε μια ζωγραφική που η μοναδικότητά της οφειλόταν «στην εξαύλωση της ύλης για χάρη του Θείου». Ο θαυμασμός του για την βυζαντινή τέχνη που συνάντησε στις μονές και η ουσιαστική επαφή του με την υποτιμημένη, ακόμη και από τον ίδιο ως τότε, βυζαντινή αγιογραφία, τον μετέτρεψαν σε ένθερμο υποστηρικτή μιας καθαρά θεολογικής τέχνης, που για τον

ίδιο αποτελούσε αποστολή και ιερουργία. Κι έτσι, δεν άλλαξε μόνο την τεχνοτροπία του, επιδιόμενος σε έναν συνεχή διάλογο με τη βυζαντινή ζωγραφική και αξιοποιώντας τις εκφραστικές της δυνατότητες χωρίς ποτέ, εντούτοις, να χάνει το προσωπικό του ύφος ή να καταφεύγει σε μιμητισμούς, αλλά κατάφερε να στρέψει το ενδιαφέρον των νέων Ελλήνων καλλιτεχνών στον ανεκμετάλλευτο ως τότε θησαυρό του ελληνικού μεσαίωνα. Σ' ένα απίστευτο κοίτασμα καλλιτεχνικής δημιουργίας, που ανακάλυψε μετά το 1923 ο ίδιος. Κληροδότησε στους μελλοντικούς αγιογράφους το βιβλίο του «Έκφρασις, Ιστορήσις της παντίμου ορθοδόξου αγιογραφίας, της και λειτουργικής καλουμένης», μόχθησε ακάματα για τη διάσωση της βυζαντινής παράδοσης, αγιογράφησε φορητές εικόνες, ιστόρησε ναούς, δίδαξε και έγραψε, πάντα εμπνεόμενος από την Αθωνική Πολιτεία, την «δεύτερη πατρίδα» του, «την χώρα της καρδιάς του», όπως έγραφε στον Ισίδωρο Καυσοκαλυβίτη.

Τμέσα από την τέχνη και τη γραφή του, ο Φώτης Κόντογλου ανέδειξε το Άγιο Όρος ως σύμβολο ελληνικότητας, πνευματικής καθαρότητας και αισθητικής αλήθειας. Η έκθεση που με μεγάλη χαρά και συγκίνηση εγκαινιάζουμε σήμερα αναδεικνύει πόσο δημιουργικά εγκολπώθηκε ο καλλιτέχνης την πνευματική δύναμη και την αισθητική λιτότητα της βυζαντινής τέχνης και πώς τις «διερμήνευσε» ώστε να μεταγγίσει αυτές τις πολύτιμες αξίες στον σύγχρονο κόσμο. Θερμά συγχαρητήρια στην Αγιορειτική Εστία και σε όσους εργάστηκαν για να πραγματοποιηθεί η εξαιρετικά ενδιαφέρουσα αυτή έκθεση».

Στην ιδιαίτερη σχέση του Φώτη Κόντογλου με την Αθωνική Πολιτεία αναφέρθηκε και ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης και πρόεδρος της Αγιορείτικης Εστίας, **Στέλιος Αγγελούδης**, επισημαίνοντας ότι «σε όλη τη διάρκεια του βίου του, τον ανατροφοδοτούσε σε καλλιτεχνικό και πνευματικό επίπεδο».

Πρόσθεσε ότι μετά την επίσκεψη του στο Άγιον Όρος έδωσε μάχη για την επαναφορά της βυζαντινής τεχνοτροπίας, την οποία θεωρούσε ως την πρέπουσα γραφή για τις εκκλησιαστικές εικόνες.

Τον χαιρετισμό της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Όρους ανέγνωσε ο γέροντας Χαρίτων από τη μονή Δοχειαρίου ο οποίος, υπογράμμισε, μεταξύ άλλων, ότι η Αθωνική Πολιτεία υπήρξε αφορμή για να γνωρίσει και να αγαπήσει ο Φώτης Κόντογλου την παράδοση και να αγωνιστεί για τη διάσωσή της. Η επίσκεψη, συμπλήρωσε, ήταν ο πλέον σημαντικός σταθμός της καλλιτεχνικής του ζωής και σημάδεψε το έργο του. «Έλαβε αναγέννηση της πίστης, με την οποία ανέστησε την ελληνορθόδοξη ζωγραφική», υπογράμμισε.

Χαιρετισμό απηύθυναν ο β' αντιπρόεδρος/αναπληρωτής πρόεδρος της Αγιορείτικης Εστίας, αντιδήμαρχος Πολιτισμού, Βασίλης Γάκης και ο διευθυντής της Αγιορείτικης Εστίας Αναστάσιος Ντούρος.

Το παρών έδωσαν, μεταξύ άλλων, οι υφυπουργοί Εσωτερικών, Κώστας Γκιουλέκας, Ανάπτυξης, Σταύρος Καλαφάτης, Κοινωνικής Συνοχής & Οικογένειας, Έλενα Ράπτη και ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Φιλόθεος.

Φωτογραφίες: Προεδρία της Δημοκρατίας/Θεδωρής Μανωλόπουλος